

Reneszánsz 1

A **reneszánsz a római és görög művészet** Nagy Konstantin korától kezdve kihalt elemeit éleszti újjá a művészetében. Az újítás először a **szobrászatban** jelentkezik (Nicola Pisano szószék, 1260, duecento), majd a **festészetben** (Giotto, Scrovegni kápolna, 1304-1306), végül az **építészetben Brunelleschi** a reneszánsz hullám a **quattrocento harmadik évtizedéig** nem jelenik meg.

- **Festészet:**
  - Festők irodalmi forrásokra támaszkodhat.
  - Raffaello Nero palotájának romjaira és néhány megmaradt falfestményre bukkantak.
- **Szobrászat:**
  - Diadalívek plasztikáiból és szarkofágokból merítettek.
- **Építészet:**
  - Az 1420-as évek Firenzéjének építészetéből indultak ki.

A reneszánszban először jelennek meg a művészegyéniségek, akiknek életrajzuk ismert. Giorgio Vasari volt az egyik legnagyobb életrajzíró. Magyarországon a reneszánsz a **quattrocento** időszakban terjedt el. A Nápolyi Királyság Dél-Itália területeit foglalta magába, és itt éltek az aragóniai uralkodók is. Aragóniai Beatrix Mátyás király felesége volt, Ulászló felesége később visszatért a Nápolyi Királyságba.

1. **Duecento** (13. század):
  - **Assisi** volt a festészeti központ, a pápai udvar irányított.
2. **Trecento** (14. század):
  - **Nápoly** a legnagyobb központ, de nem a művészetben. A művészet központjai inkább **Padova** és **Firenze** voltak.
  - A gótika is jelen volt a második felében.
3. **Quattrocento** (15. század):
  - Kortárs a gótikával.
  - **Firenzében** legfontosabb.

Festészet

1. Antik görög és római kultúra:

- Az antik művészet hatása a reneszánszban.
- Festészeti emlékek hiánya.

2. Művészek egyenrangúsága a költőkkel:

- Nero Domus Aurea festményeinek maradványai inspirálták Raffaellót 16. sz. elején.
- Dante Isteni színjátékában a művészek hiúsága ének.

3. Giotto:

- Görögről (bizánci görögség) latinra (Itália) fordította a művészet nyelvét.
- A ferences tanításoknak megfelelően festett, hogy minél egyszerűbben megérthető legyen a népnek.

4. Cimabue: Madonna (1285, Uffizi Gallery):

- **Maiesta** (égi úrnő, égi fenség) típus.
- Először a **duecento** időszakban jelent meg, majd a **trecento**-ban vált népszerűvé.
- Eredetileg oltárképek voltak, 4-5 méter magasak.
- Alépítményen mondatszalagos ószövetségi próféták.
- Merev, frontális alakok, lapos kezelés, arany háttér.
- 3-3 angyal a trónust fogja, egy jelenség, látomás ábrázolása.

5. Giotto: Ognissanti Madonna:

- Szintén **Maiesta** típus.
- Építményszerű trónus, márvány berakásos lépcső (rövidülés).
- Apszis szerű tér Mária mögött, gótikus elemek, fiálék.
- Arany alap, térrétegek.
- Mária és Jézus nagyobbak, mint a szentek figurái.
- Angyalpár is megjelenik, a figurákon a bizánci laposság eltűnik a redők és az árnyékolás miatt.
- Szobrászati megjelenés.

6. Cimabue és Szent Ferenc:

- Kortársak voltak, egy évszázadban éltek.
- Szent Ferenc a nép nyelvén prédikáltak.

Giotto - Assisi templom:

- 1228-ban építették, 1253-ban felszentelték, gótikus templom.
- Két templom: alsó és felső.
- 1290-1300 körül festették ki a belsejét.

1. Izsák mester problémája:

- A főhajó ablakainál ó- és újszövetségi jelenetek.
- **Jákob és Ézsau története:**

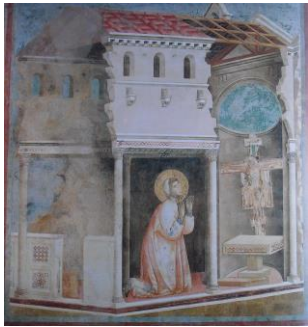

- Izsák öreg és vak.
- Ézsau akarja az atyai áldást, ezért elküldi vadászni, hogy csináljon neki lakomát.
- Az anyjuk azonban Jákobnak akarja az atyai áldást.

- Jákobot álruhába öltözteti Ézsau ruháiba, hogy olyan illata legyen, mint neki.
  - Birkaszőrt rak a kezeire, hogy szőrös legyen, mint Ézsau.
  - Miután leölnek egy bárányt, gyorsan készítenek vacsorát, így Izsák neki adja majd az áldást.
- **Másik jelenet:**
    - Az igazi Ézsau is hoz vacsorát.
    - Izsák összezavarodik, karjai bizonytalanságot sugároznak (folyamisten pózban van).
    - Az anyjuk aggódik, hogy Izsák rájön.
    - Egy figura éppen elfordul hátul, a fejét átfestették, de valószínűleg Jákob az.

Ablakok alatt körben 27 jelenet: Az északi falon található.

2. Szent Ferenc élete

- **Antik római templom,** Szent Ferenc lábai elé terített ruha(párhuzam Jézus bevonulásával).
- **Szent Ferenc imádkozik egy romos épületben.**
- **Croce di pinta:** Új képfajta, festett kereszt.
- **Babaház:** A festő kivesz egy házfalat, hogy lássuk mi történik (trecento vonás).
- **II. Vince pápa álma:** Babaház.
- **Tornyos bazilika:** Dől felé, Szt. Ferenc tartja meg.
- **Szent Ferenc elfogadtatja a pápával, hogy lehessen ferences rend.**
- **Ferenc lemond minden földi javáról:** Apja mérges rá.
- **Szent Ferenc oltár előtt imádkozik:** Egy angyal elmondja neki, hogy Lucifer régi trónja vár rá a mennyországban.

- **Ferenc keletre kerül, a szultánnak prédikál:** Tűzpróbával teszteli őt (Ferenc átmegy a teszten).
- **Szent Ferenc vizet fakaszt:** Imájára víz fakad a szomjas követőinek.
- **Szent Ferenc madaraknak prédikál.**
- **Stigmatizációs jelenet:** Jézus sebeit kapja egy szeráftól.
- **Szent Ferenc halála:** Ünnepléses, sokalakos, térbeli mélység, lapos.
- **Szent Ferenc siratása:** Croce di pinta, maiestas, testes alakok.
- **Assisi püspök álma.**
- **Szent Ferenc üdvözülése.**
- **Klarisszák, Szent Ferenc búcsúztatása.**
- **Szent Ferenc ördögöt űz Arezzo városából:** Egy alak letör egy ágat pálmaág párhuzamában.

Római előzmények

Cavallini - festő és mozaikmester

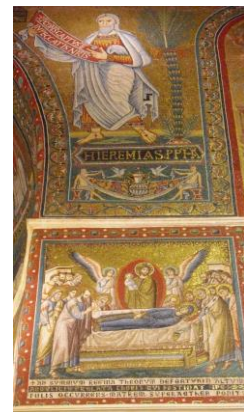
Cavallini - Santa Maria in Trastevere templom mozaik:

1. Apszis szentélyboltozata:

- Jézus Máriával arany háttérrel, alul kék sávban bárányok.
- Ezt csak felújította, az eredeti duecento.

2. Cavallini Mária ciklusa:

- Mária születése: Szent Anna hálószobában.
- Plasztika és térbeliség megelőzi Giotto-t.
- Angyali üdvözlés.
- Arany alapon Szent Lélek galambja, lilium = szüzesség - Jézus bemutatása.
- Makett szerű építészet.
- Mária halála: Péter és Pál jelen van.
- Renoválást támogató személy figurája is megjelenik.

- Jézus születése.

- Háromkirályok.

Cavallini - Santa Cecilia in Trastevere

1. Szentély mozaik (karoling):

- Kisbetűs reneszánsz stílus.
- Bárány sáv.
- Baldachin Szent Cecília szobra és sírja felett.

2. Nyugati falon apácakarzat:

- Belevág Cavallini freskójába.
- Csak a középső sáv maradt meg.
- **Utolsó ítélet kompozíció** kék háttéren.
- 6-6 trónoló apostol.
- Kerubok, angyalok.
- Figurák szoborszerűek, tömegük van.

Giotto - Utolsó ítélet, Padova, Scrovegni kápolna

- Az **apszis szerű kiterjesztés illúziót** kelt, mintha a tér kitágulna.
- **6-6 apostol** látható, tömör figurákban.
- A kép két részre oszlik: **pokol** és **menny**.
- Az ablak belevág a kompozícióba, ami érdekes vizuális hatást kelt.

Scrovegni kápolna

- **Scrovegni család és az uzsora:**
  - A családfő uzsorával szerezte kenyerét, ami bűnnek számított.
  - Örököse, Enrico, a kápolna építője.
- **Illuzionisztikus freskók:**
  - Az építészeti megoldások helyett a freskók díszítik a kápolna belső terét.

- A giornata: részletgazdag helyeken a festő friss vakolatra fest, így a freskók apró foltokból állnak.
- Enrico Pisano által készített szobros szarkofágjában nyugszik a kápolnában
- A hosszabbik falakon az alsó sávban festett szobrok láthatók, amelyek a bűnöket (bal oldal) és az erényeket (jobb oldal) ábrázolják.
- **Diadalív:**
  - **Keleti fal:** Az angyali üdvözet felett egy idők kezdete előtti jelenet.
  - **Festett Kápolnák:** diadalív két oldalán egy-egy festett kápolna, valószínűleg sírkápolnát helyettesít.
- **Hajó:**
  - **Mellékoltárok:** A tér tagolására szolgálnak.
- **Nyugati fal:**
  - **Utolsó ítélet jelenete:** Ez a fal általában az utolsó ítéletet ábrázolja.
- **Hajó falai:**
  - **Párhuzamos jelenetek:** Az északi és déli falon található jelenetek egymással párhuzamba állíthatók.
  - **Az északi fal:** jeleneteket elválasztó sávokban található, négykaréjos keretben látható ószövetségi alakok is a mellettük lévő újszövetségi jelenettel.
- **Boltozat:**
  - **Képek:** Öt-öt kis kép lapis lazuli kék háttéren.
  - **Középső festett sáv:** Jézus és az apostolok rajta.
  - **Keleti rész:** Négy próféta és Mária kis Jézussal.
  - **Nyugati rész:** Áldó Jézus.
- **Déli fal:**
  - **Jelenetek:** Három sorban jelenetek, a felső sáv az ablakok miatt elcsúszva.
- **Giotto:**
  - **Műve:** Komplex ikonográfia, négyzetrács rendszerben.
  - **A reneszánsz művész a tudományhoz is ért:** első aki felvállalta, olyan mint egy teológus.
- **A Festési program:**
  - **Kezdés:** A déli fal diadalív felőli végén, felül.

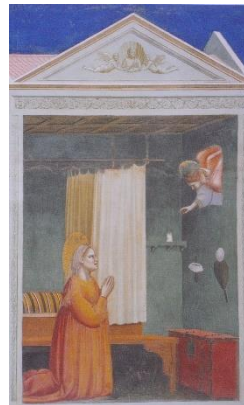
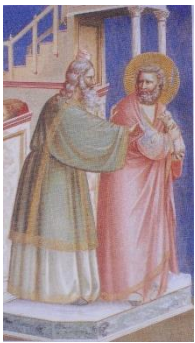
- **Szalag:** A falon futó szalag Mária szüleinek életétől kezdődik (templom Máriának lett szentelve), az északi falon folytatódik, majd visszatér a diadalív Mária angyali üdvözet jelenetével.
- **Folytatás:** Jézus életével, passiójával, pünkössdel zárul.
- **Szentély:** Mária ciklusa folytatódik.

Jelenetek:

Kulcsjellemzők:

- **Glóriák:** külön korongot készítettek, melyet a nedves vakolatba nyomtak, hogy plasztikus hatást érjenek el.
- **Alakok:** Szoborszerűek és nagy tömegűek, a ruházat redői kiemelik ezt.
- **Belső terek:** Kis belmagasság jellemző, ellentétben Assisi magas tereivel.
- **Háttér:** Csak a lényeges elemek, az épületek makett- vagy babaházszerűek.

1. **Kiűzetés:** Joahimot kizárják a templomból, mert nem sikerült gyermeket nemzeni Annával. Egy bárány felajánlásával próbálkozik, de a pap elutasítja.
2. **Anna angyali üdvözte:** Anna otthonában imádkozik, és egy angyal jelenik meg, jelezve, hogy imája meghallgatásra talált.
3. **Joachim áldozata a puztán:** dextera dei = isten áldó keze jelenik meg az égen. Egy bárány maradványai vannak a hegyen, Joahim négykézláb, egy angyallal egymás szemébe néznek - ezzel feszíti a drámaiságot Giotto, művészetének egyik fő eleme. A jelenet bal szélén egy alak tanú figuraként szolgál.
4. **Joahim és Anna az aranykapunál:** A korábbi tanú alak ismét megjelenik, Háttérben asszonyok kísérik Annát akik a barátai. Joahim és Anna szemkontaktust tartva csókolóznak.
5. **Mária születése:** két jelenet egyben - Máriát fürdetik, s oda adják Annának bebugyolálva.
6. **Mária templombamenetele:** Anna kíséri Máriát a főpaphoz, ahol egy szentély és baldachinos oltár látható. Az előtérben figurák vannak, kettő hátat fordítva kommentál (ez bevonja a nézőt is a jelenetbe), a főpap mögött nők vannak. Giotto úgy jelenítette meg velük a tömeget, hogy a hátsó nők csak a feje búbját festette oda.

7. **Vőlegény Máriának:** Mária férje az lesz, akinek a vesszeje kirügyezik az oltáron. Ezt nézi mindenki feszülten
8. **Kézfogó eljegyzés:** Galamb jelenik meg, és karcsú alakok láthatók.
9. **Angyali üdvözet:** A diadalíven van, egyik oldalán Gábrriel angyal térdel, a másikon Mária fél térden.
10. **Mária és Erzsébet találkozása**
11. **Jézus születése:** Jászol és izgatott angyalok.
12. **3 királyok**
13. **Menekülés Egyiptomba**
14. **Jézus bemutatása**
15. **Lázár feltámadása**
16. **Kánai menyegző**
17. **Töviskoronázás**
18. **Keresztrefeszítés:** Drámai kék ég, nincs a háttérben épület vagy hegy.

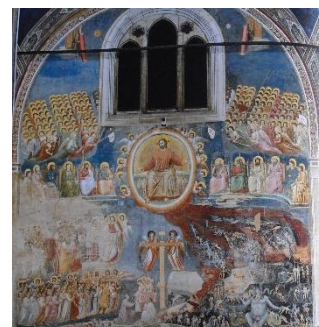
Keleti fal:

- A diadalív boltív tetejének a szintjében **Gábrriel arkangyal** (bal oldalon) és **Mária** (jobb oldalon) az angyali üdvözet jelenetében.
- Kinyitható fa ajtó.
- **Trónoló Jézus** (három oldalú trónuson, gótikus elemekkel) és **Atya Isten** a fatáblán.
- **Liturgikus játékokban** volt szerepe, a **ferences mozgalom** célja a nép bevonása a történetekbe és tanítani őket.
- **Jézus szobor** vagy **Szentlélek** leengedése az ajtó mögül, a trónusra vezető **lépcső** mellett álló **angyalok**, és **angyalsereg** kétoldalt.
- **Apokrif történet**, az idők kezdete előtti egyeztetést ábrázolva.

Nyugati fal:

- **Utolsó ítélet** ábrázolása Jézus mandorlában, **angyalok** által tartva.
- **Ítélet harsonái** fújása, **halottak feltámadása**.
- **Enrico Scrovegni** és **Mária** fogadása, **angyalsereg zászlókkal**.
- **Apostolok** trónusokon, mintha bíróságon lennének.
- **Jézus kezei** utasítják a lelkeket: a jók felfelé, a rosszak lefelé.
- **Szürke ördögök** kínozzák az embereket, egy ember próbál szökni, de visszahúzzák.
- **Angyalok** felgöngyölik az égboltot, mint valami díszletet, az **arany színű mennyország** felsejlik.

Festett Szobrok

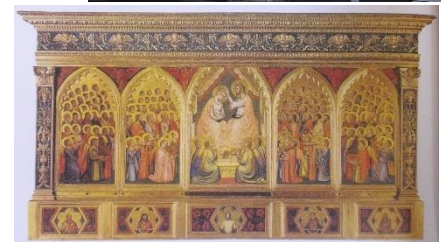
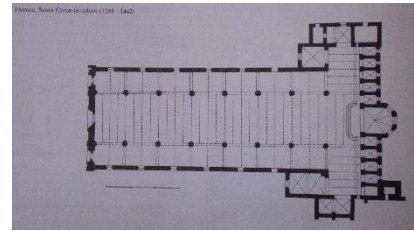
- **Kápolna jellemzői:**
  - Illuzionikus festésekkel teli, térhatást keltő részek.
  - Szobrok, amelyek a hosszanti falon, egymással szemben, az erényeket és a rossz tulajdonságokat mutatják be.
- **Rossz kormányzás "szobra":**
  - A vezető fényűzően ül fent.
  - Lent elvadult emberek és állatok láthatók.
- **Jó kormányzás "szobra":**
  - Trónuson ülő nő.
  - Kezében alászálló angyalok.

Firenze - Santa Croce

- **Építész:** Arnolfo di Cambio
- **Időszak:** 1295-1442
- **Struktúra:** 3 hajó, 5-5 kápolna a szentély két oldalán
- **Michelangelo síremléke:** A templomban található
- **Boltozat:** Csak a kápolnák és a szentély rendelkezik vele
- **Giotto Freskói**

- **Capella Bardi:** Szent Ferenc életciklusa
  - Siratás különböző módjai
  - Vakolatba nyomott glória
  - Tekintetek iránya emeli ki a fontos pontjait a freskónak
- **Capella Baroncelli:** Oltárépítmény, Giotto szignálta, középen Jézus megkoronázza Máriát
- **Capello Peruzzi:** Szt. János keresztelő, Szt. János evangelista

Santa Maria Maggiore,

- Arany alap
- Egy trón kettejüknek
- Duecento vége

San Pietro Főoltár, Róma

- **Művész:** Giotto, körülbelül 1320
- **Jellemzők:**
  - Kétoldalas
  - Stefanesi bíboros rendeli mert a pápa épp avignioni fogságban van
  - A bíboros is rajt van
  - Trónoló Szent Péter kezében kulcs
  - 2-2 szent az álló, csúcsíves árkád alatt
  - Kétoldalt história képek
    - piramis és Szent Péter (fejfelé) keresztre feszítése, lelkét épp viszik az angyalok

- másik oldalt lefejezés (Szent Pál)

Croce di Pinta

- **Művész:** Giotto
- **Stílus:** Trecento, Mária és feltámadt Jézus ábrázolása

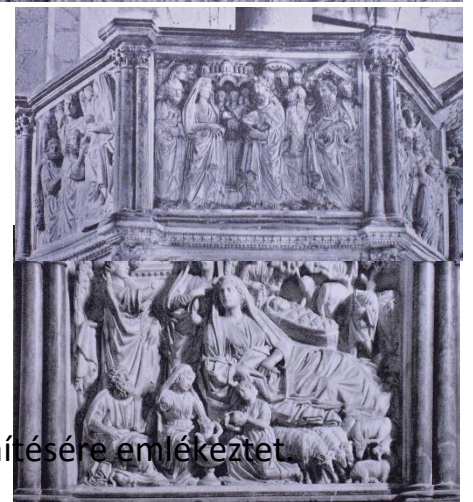

A Reneszánsz Szobrászat Előzményei

- **Niccoló Pisano (apa) és Giovanni (Niccoló fia):** Duecento második fele, négy szószéket készítettek
- **Andrea és Nino:** Trecento közepén, szintén apa és fia

Pisa Battistero Szószék

- **Építész:** Niccoló Pisano
- **Évszám:** 1260
- **Jellemzők:**
  - **Szószék:** Oszlopokon álló, szögletes szószék kosár, minden második oszlopot oroszlán tartja.
  - **Díszítés:** Gazdag, leveles fejezetek, vörösmárvány oszlop és könyöklő párkány.
  - **Domborművek:** Jézus születése és halála.
  - **Előkép:** Campo Santo szarkofágjai.

Dombormű Részletek

- **3 Királyok:**
  - Mária feje az antik Juno istennő képi megjelenítésére emlékeztet
  - Két sávós kompozíció, (római vonás).
- **Bemutatás a templomban:**
  - Két sávós elrendezés.
  - Épületrészletek a háttérben.
- **Jézus születése:**
  - Antik figurák, gótikus építészeti elemekkel (pl. en délit tám, fejezetek) és római elemekkel (pl. Herkules).

Sienai dóm szószéke, *Giovanni és Nicolo Pisano*

Pisa, székesegyház szószéke, *Giovanni*

Perugia kút

- Medence oszlopokon
- Mellvédeken szobrok
- Kiemelkedő kút tál

Firenze Campanile

- **Művész:** Giotto
- **Tervek:** Giotto által készített, de később módosítottak rajtuk.
- **Domborművek:** Hatszögű, a campanile alsó részén.
  - **Mitológiai ábrázolások:** Ikarosz, Herkules.
  - **Mesterségek:** Szobrász, festő.
  - **Bibliai jelenet:** Ádám és Éva.
  - A campanile alsó részén van (trecento)
- **Szoborfülkék:** A campanile felső részén (quattrocento) .

QUATROCENTO

Battistero, Firenze

- **Korszak:** 11-12/13. század, Trecento
- **Kapuk:** Három kapu tervezése, egyik Andrea és Nino Pisano, másik kettő Giberti műve
- **Pályázat:** Bronzkapu megalkotójának kiválasztása, Ószövetségi téma (Ábrahám áldozata, Izsák feláldozása)
- **Végleges kapu:** Giberti első bronzkapuja, Újszövetségi jelenetekkel, harmadik kapu Ószövetségi jelenetekkel
- **Pályaművek:** Giberti nyert, Brunelleschi műve is elismerést kapott
- **Giberti pályaműve (bal oldali):** Reneszánszban az antikvitás volt a fontos, Giberti műve jobban illeszkedett a kor stílusához, Brunelleschi túl mozgalmos érzelmekkel és lendülettel, nem illett a képbe, hiába lett jó
- **Domborművek:** 28 négykaréjos, tüskés keretbe foglalt dombormű, alsó nyolcon erényalakok

- **Angyali üdvözet dombormű**

- **Mária:** S alakban, Gábrriel arkangyal liliommal (szüzesség szimbólum) és áldó mozdulattal érkezik, a felő alig emelkedik ki az alapsíkból
- **Atyalsten:** Figurája megjelenik, Mária építészeti elembe foglalva, dongaboltozattal a feje felett

- **Jézus Élete és Cselekedetei**

- **Jézus megkísértése a hegyen:** Angyalok baldachinként hajolnak, a figura fölé. (ez visszatérő megoldás)
- **Jézus a vízen jár:** A vízen járás csodája.
- **Jézus Keresztelése:** A keresztelés szertartása.
- **Jézus Kiűzi a Kufárokat a Templomból:** Pilaszteres, árkádos, párkányos háttérrel.
- **Gyermek Jézus tanít:** A jelenet konzolos polcra helyezve. (ez visszatérő megoldás)

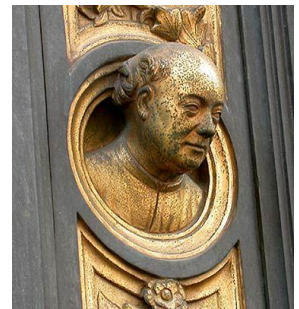
- **Jézus szenvedéstörténete**

- **Jézus keresztre feszítése:** Szikla emelkedik ki a jelenet alatt.
- **Jézus ostromozása:** Antik csarnokban zajlik.
- **Jézus színeváltozása:** Mózes, Illés és három tanítvány jelenik meg.

A harmadik kapu domborművei

- **Ószövetségi témák:** Tíz nagy dombormű, időbeli fázisokban ábrázolt jelenetek.
- **Michelangelo megjegyzése:** A kaput a Paradicsom kapujának nevezte.
- **Kereten fejek:** Köztük Gibertié is.

Bibliai Jelenetek

- **Ádám és Éva teremtése:** Angyalgaléria és angyalkórus felett, paradicsom kapujából angyal bukkan elő, kiűzetés a paradicsomból.
- **Sába és Salamon:** Antikos, plasztikus alakok.
- **József története:** József élete és próbatételei.
- **Zsidók és filiszteusok harca:** Dávid és Góliát, heves csatajelenet.
- **Ábrahám története:** Izsák kevésbé antikusz ábrázolása, plasztikus előtér.

- **Káin és Ábel:** testvérgyilkosság, élet a paradicsom után.
- **Jerikó falainak lerombolása:** A falak ledöntése.

Donatello Művészete

Általános Információk

- **Korszak:** Trecento - Quattrocento
- **Aktív évek:** 1410-1440
- **Brunelleschi barátja**

Dávid Szobrok

- **Politikai jelentés:** Dávid (Firenze) győzelme Góliát (ellenfelek) felett.
- **Márvány Dávid:**
  - **Stílus:** enyhe S vonal, kontraszt.
  - **Jellemzők:** lába alatt Góliát feje, a kővel, amellyel megölte.
  - **Megjelenítés:** ruhában ábrázolva.
- **Bronz Dávid:**
  - **Megrendelő:** Medici család.
  - **Stílus:** kontraszt, lába Góliát fején.
  - **Jellemzők:** Góliát sisakján lévő szárnyak erotikusan érintik Dávid lábát.
  - **Talapzat:** babérkoszorú.
- **Judit és Holofernész**
  - **Anyag:** bronz.
  - **Talapzat:** Háromszög alakú, három nézetből megközelíthető, élén bábos forma.
  - **Alakok:** Alul táncoló figurák, felette álló nő karddal készül lefejezni a fiút.
  - **Drapéria:** bonyolult kialakítású.
  - **Kút:** lyukak utalhatnak arra, hogy kút lehetett, oldalán vizet köpő fej található.

San Lorenzo, Segrestia Vecchie, Sekrestye, Firenze

- **Művészek:** Donatello (szobrász), Brunelleschi (építész)
- **Bronzkapuk:** Vértanú párok és apostolok, 5-5 mártír és szent ábrázolása
- **Stílus:** Érintetlen alapsík, erőteljes plasztika, heves gesztusok, ruhákkal hangsúlyozott alakok

- **Keret:** Lapos, leveles-füzéres díszítés
- **Szószékek:**
  - **Első szószék:** Műhelyben készült, négyoszlopos kosár, bronz
  - **Ábrázolás:** Szent Lőrinc története, részletes építészeti elemekkel

Prato Székesegyház Szószéke

- **Jellemzők:** Kazettás hangvető, a kosáron amorettók díszítése.

Firenzei dóm szószéke

- **Jellemzők:** Énekes karzat, konzolokon, mellvéden táncoló figurák, alapsíkon mozaik.

Firenzei székesegyház

- **Építés kezdete:** Duecento végén, Arnolfo di Cambióval.
- **Donatello munkái:** Quattrocentoban dolgozott, ülő apostolok, az alsó 2-3 szinten a szoborfülkékben Máté és Márk. (ma már a neogótikus homlokzat látható)
- **Homlokzat:** Jelenleg neogótikus homlokzat látható.

Campanile

- **Donatello műve:** Próféta szobra, Zukone próféta, antikizáló stílusban.

Or San Michele

- **Szoborfülkék:** Céhek védőszentjeinek szobrai kívül.
- **Szent György:** fegyverkovácsok védőszentje, alatta festői relief dombormű.
- **Stílus:** merev, frontális szobrok, római stílusú ruházatban és páncélban.
- **Giberti műve:** Szent Márk szobra, antik stílusú fej, pénzváltók védőszentje.

Firenze battistero

- **XXIII. János pápa sírja:** Donatello műve.

- **Jellemzők:** két oszlop között helyezkedik el, kagylódísz, pilaszter, füzér talapzat.
- **Stílus:** antik szarkofágra emlékeztet, a zsizanak (halott fekvő szobra) ágyon fekszik a pápa szobra, feje felénk néz, nem egyenesen.
- **Díszítés:** Volutás, akantuszleveles konzolok (gótika), bronz figura, kazettás hátfal, kagylódíszes fülkében Madonna kis Jézussal, függőymotívum.

Santa Croce

- **Donatello műve:** Angyali üdvözet dombormű.
- **Jellemzők:** 1-1 pilaszter, három részes párkány, íves homlokzat, amorettók.
- **Anyag:** Pietra serena kőből (szürke kő).
- **Megjelenés:** Mária kilép a kompozícióból, mintha meglesnének a jelenetet.
- **Megjegyzés:** A terrakotta amorettók eredetisége kérdéses, nem biztos, hogy Donatello művei.

Padova, Il Santo Templom (Szent Antal Bazilika)

- **Főoltár:** Donatello műve, íves oromzat, oszlopok között.
- **Ábrázolás:** Mária Jézussal közepén trónból emelkedik, fején angyalfejes korona, Szent Antal és Szent Ferenc mellett, Pallasz Athena beállás.

Gattamelata (Donatello)

- **Anyag:** Kőtalapzat, bronz figurák.
- **Jellemzők:** A talapzat két oldalán kapuk, egyik résnyire nyitva - a halál és az utána való bejutás szimbolikája.
- **Történeti jelentőség:** Az első bronz lovasszobor az antikvitás óta, az előkép Marcus Aurelius bronz lovasszobrának előképe.

Bartelomeo Colleoni lovasszobra (Andrea del Vecchio)

- **Dátum:** Körülbelül 1490.
- **Jellemzők:** Az első köztéri emlékmű, lendületes megjelenés.

Ilaria del Caretto síremléke

- **Művész:** Jacopo della Quercia
- **Megrendelő:** Paolo Giunigi, feleségének emlékére
- **Fő elem:** Szarkofág
- **Díszítés:** Testes amorettók, változatos kompozícióban, virágos-gyümölcsös füzért tartanak
- **Ikonoграфия:** Régi római szarkofágokra emlékeztet, de modern elemekkel
  - **A hölgy:** Zsizan (halottként ábrázolva, feje alatt párna, lábánál kutya)
  - **Tető:** Antik háztetőre utal
- **Stílus:** Gótikus (francia), két hagyomány ötvözése (középkori zsizan és antik szarkofág)

Ludovico il Moro síremléke

- **Művész:** Francesco Solari
- **Ábrázoltak:** hercegi pár
- **Stílus:** Francia/burgundi, késő gótikus és naturalisztikus
- **Elhelyezés:** Milánó melletti kolostor, a család temetkezési helye

Firenze, San Lorenzo templom, Sagrestia Vecchia szarkofág

- **Megrendelő:** Cosimo de' Medici (Koszínói vecchio)
- **Elhelyezés:** Kupola alatt, középen
- **Ábrázolt személy:** Valószínűleg Giovanni di Bicci de' Medici
- **Díszítés:**
  - Amorettók tartják a szöveget, gyümölcs-virágfüzérrel
  - Szarkofág tetején repülő amorettók, Medici címert tartanak (hét golyó formából áll)
- **Stílus:** 15. század első harmada, nem teljesen antik

Verrocchio készítette szarkofág, 1472

- **Művész:** Andrea del Verrocchio és műhelye
- **Elhelyezés:** Régi sekrestye és San Lorenzo kereszthajója közötti árkád alatt
- **Díszítés:**
  - Vörös, fekete, arany színek

- Bronz rács, kötél motívummal
- Sarkokon bronz díszek
- Szarkofág lábai oroslán mancsok bronzból
- Oldalán akantuszlevelek
- **Inspiráció:** Kallimakhosz korinthuszi fejezet megoldása
- **Anyag:** Többféle kő, köztük porfir
- **Megjegyzés:** Mindkét szarkofág a Medici családnak készült, stílusuk keveredik az antik és reneszánsz elemekkel vázlat:

Marsuppini kancellár síremléke

- **Művész:** Desiderio da Settignano
- **Helyszín:** Santa Croce
- **Stílus:** Antikizáló, a szarkofág csak motívum, talapzaton áll
- **Díszítés:**
  - Röpködő szalagok, római szarkofágokra emlékeztető
  - Fülkében két amoretto alak, ágyon fekvő halott
  - Lehet, hogy porfir hátfal
- **Jellegzetességek:**
  - Boltíves részlet, Madonna Jézussal
  - Füzérral keretezett, putto figurák tartják
  - Festett függöny motívum, mintha elhúzásával válna láthatóvá
- **Megjegyzés:** Tipikus firenzei síremlék, nem egy darab szarkofág, hanem egy nagyobb építmény része, fülkével

Leonardo Bruni síremléke

- **Művész:** Bernardo Rossellino
- **Helyszín:** Santa Croce, Firenze
- **Stílus:** Fülkében elhelyezett szarkofág, oldalán amorettókkal
- **Díszítés:** Címert tartó figurák, ágyon fekvő halottat ábrázoló szobor

San Giovanni e Paolo, Velence

- **Monumento del Doge Romano Mocenigo**
- **Stílus:** Antikos forma, függöny elhúzásával látható szarkofág

Capelle del Cardinale, Firenze, San Miniato al Monte északi mellékhajó

- **Korszak:** román, toszkán protoreneszánsz
- **Kápolna:** reneszánsz centrális, Rosetti testvérek által készített, 1470-es évek
- **Építészeti elemek:** Nyitott árkádív, lapos korinthoszi oszlopok, párkány
- **Anyagok:** szürke kő (pietra serena), kék-sárga színek
- **Belső elrendezés:** Bejárattal szemben oltár, bal oldalon papi trónus márvány paddal, jobb oldalon a portugál bíboros síremléke
- **Síremlék jellemzői:** amorettók, füzér, talpazaton álló lábak
- **Stílus:** nem antikos, házszerű kialakítás nélkül
- **Hasonlóság:** szicíliai szarkofágokkal (lábak alapján)
- **Díszítés:** Mária Jézussal, függöny motívum a fülke ívén

Magyarországi példa, cinquecento

Esztergom, Szent Adalbert templom, Bakócz-kápolna

- **Korszak:** Cinquecento
- **Építészeti jellemzők:**
  - Kápolna csatlakozik a déli mellékhajóhoz
  - Boltozott, homlokíves kialakítás, eredetileg nyitott ívvel
- **Történet:**
  - Alapkövet Bakócz Tamás tette le 1506-ban
  - Fő falak 1507-ben álltak
  - Oltár 1519-es években került fel
  - Számozott kövek 1823-ban újra összerakva
- **Díszítés:**
  - Oltár fehér, többi vörösmárvány
  - Mai kupola neoreneszánsz, hipper József munkája (az eredeti fémvázra szerelt dombormű-rézlemezekből állt)
  - Csegelyen Bakócz Tamás címere kétszer (mint bíboros és mint országos kancellár)
- **Történelmi események:**
  - Keresztes hadjárat szervezése, Dózsa György-féle parasztháború
- **Művészeti elemek:**
  - Oltár Andrea Ferrucci munkája (firenzei szobrász, Michelangelonak dolgozott a San Lorenzo templom homlokzati munkálataiban)

- Eredeti szentségtartó, szobor fülke
- Szent István és mellette lévő szent szobra későbbi
- Fent két-két evangélista figura, legfelül angyali üdvözlet jelenet
- Bakócz Tamás is megjelenik, imádkozók

Firenzei Dóm - Quattrocento

- **Filippo Brunelleschi:** Dóm építő műhely feje
- **Arnolfo di Cambio:** Keleti rész.
- **Francesco Talenti:** Nyugati rész tervezője, nyolcszögű centrális szakasz és nagy kupola ötletének megálmodója.
- **Kupola tervezése:** Nemzetközi pályázat, Brunelleschi sértettsége a Battistero bronzkapu pályázat után, Rómában tanulmányozza az ókori boltozatokat.
- **Építészeti megoldások:** Egységes tér kialakítása, innovatív állványozási ötletek, Brunelleschi tojásos trükkje.
- **Boltozat:** két héjú, bordák és lépcsők, laterna az opeion felett.
- **Műszaki megoldások:** kampók és tartóelemek a festéshez, vaskapcsok és merevítő szerkezetek.
- **Gótikus és antik elemek:** Nyolcszögű kolostorboltozat-kupola, antikos öltözetben lévő pillérek és támívek.
- **Brunelleschi és Ghiberti:** Ghiberti második építész lesz, Brunelleschi visszatér miután rájönnek hogy Ghiberti nem képes a feladatra.

- **1430-as évekre elkészül**
- **Későbbi munkák:** lanternát és keresztet tartó gombot Verrocchio fejezi be, IV. Jenő pápa felszenteli.
- **Terheléselosztás:** Brunelleschi tervezetei a hatalmas oldalirányú terhek elosztására.

Firenzei Lelenház (Ospedale degli Innocenti)

- **Építész:** Filippo Brunelleschi
- **Korszak:** Brunelleschi idejében készült el az alsó rész
- **Tervezés:** Brunelleschi saját tervei alapján, nem maradványokon dolgozott
- **Alsó szint:** loggia, félköríves árkádív az oszlopok között és az oszlopok és a hátfal között
- **Függőkupola**
- **Hátfali elemek:** féloszlopok helyett konzolok, peduccio-szerű részletekkel
- **Emelet:** Ablakok felett kis timpanonok
- **Anyagok:** Pietra serena (könnyen munkálható szürke kő) és törtfehér vakolat
- **Építészeti motívumok:** oszlopsor, árkádsor és párkány, romantikából vett visszatérő elemek

San Lorenzo templom

- **Újjáépítő:** Filippo Brunelleschi
- **Szerzetesi épületek:** Dél oldalon, kerengővel és Bibliotheca Laurenzianával
- **Homlokzat:** befejezetlen
- **Mellékkápolnák:** mellékhajók szakaszaiból nyílnak
- **Kereszthajó:** négyzetes térrel és felette kupolával
- **Sagrestia Nuovo:** Michelangelo által befejezett, később Medici-kápolnának nevezik
- **Kupolák:** Középen és a bal sekrestyében
- **Kolostor:** nagy kerengővel
- **Hajók:** Három főhajó, északi-déli mellékhajó, minden mellékhajó szakaszhoz mellékkápolna
- **Függőkupola:** mellékhajóban
- **Oszlopok és árkádívek:** főhajó fölül
- **Mennyezet:** kazettás
- **Párkány:** Oszlopok fejezetét és ívet átvezető háromrészes tagozat
- **Kupola:** négyzetben félgömb alakú, díszített

Sagrestia Vecchio

- **Kupolás szentély:** két oldalt melléktérrel, Donatello bronzkapuival
- **Kupola:** bordás, csegelyeken, körablaksorral
- **Freskó a kupolán:** Firenzei horoszkóp, amely a firenzei-ferrari zsinat idején volt látható (~1330)

Santo Spirito templom, Firenze

- **Tervező:** Brunelleschi
- **Alaprajz:** latin kereszt, San Lorenzo alapján
- **Hosszház:** 3 hajós
- **Mellékkápolnák:** Minden mellékhajó szakaszhoz csatlakozik egy, ívesek, az egész templomot ilyen kápolnák veszik körbe
- **Kupola:** négyezeti tér felett
- **Boltozat:** nincs a fő és kereszthajó terek felett, csak a mellékhajó és szentély felett
- **Sekrestye:** előcsarnoki építményen keresztül megközelíthető
- **Építészeti forma:** nagy négyzetbe foglalt nyolcszöglető, apszisokkal bővített oldalakkal
- **Szentély:** Bakócz kápolna rokona
- **Felépítés:** bazilikális
- **Kupola:** Kéthéjű, Sagrestia Vecchia és Santa Maria del Fiore mintájára
- **Építészeti elemek:** támfalak sorok, féloszlopok, félhenger formák, volutában végződő támfal
- **Anyagok:** pietra serena, fehérre vakolt felület

Santa Maria degli Angeli, Firenze

- **Tervező:** Filippo Brunelleschi
- **Státusz:** Nem befejezett, de használatban van
- **Alaprajz:** 8 szögű, a mellékhajóknál Görögkereszthez hasonlóak, a szárak végén egyenes vagy íves hátfalú építmények
- **Inspiráció:** Antik római elődök

Cappella Pazzi

- **Funkció:** Pazzi család temetkezési helye, káptalanterem
- **Építkezés:** megszakad, Brunelleschi halála után fejezik be, előcsarnok későbbi hozzáadása
- **Homlokzat:** Santa Croce udvarára néző, önálló, nagy tömegű
- **Kupola:** ablaksor bordákkal, laterna
- **Oszlopok:** 3-3 oszlop támasztja a homlokzatot
- **Homlokzat:** középen íves, mögötte kis kupola
- **Négyzetes tér:** Bordás, lanternás kupola felett
- **Fülkék:** Kétoldalt dongaboltozattal megnyújtott tér
- **Díszítés:** Majolika della Robbia domborművek a csegelyeken és a főpárkány frízen
- **Történelmi esemény:** Pazzik összeesküvést szóttek a Mediciek ellen, Lorenzo Magnifico megmentése, Giuliano halála, (összeesküvés bukás)

Michelozzo Michelozzi

- **Munkája:** Medici család családi palotájának építése

Medici Riccardi palota

- **Jellemző:** Két utcára néző önálló homlokzat

Firenze Palazzo Rucellai

- **Építész:** Leon Battista Alberti
- **Befejezetlenség:** a jobb oldal nem készült el
- **Elkészült rész:** Hat tengelyes
- **Díszítés:** Szintek közötti díszes párkányok, függőleges lapos pilaszterek
- **Pilaszterek:** Alsó szinten dór/toszkán, magasabban korinthoszi

Sagrestia Vecchia

Cappella de' Pazzi

INDICE DELLE OPERE

INDIETRO

- **Ablakok:** Alul szögletes, magasan ikerablakok

Leon Battista Alberti

- **Munkássága:** Építészetelmélet és festészet terén is tevékenykedett

Római Cancellaria épület

- **Építész:** Leon Battista Alberti
- **Funkció:** pápai adminisztrációs irodák
- **Megrendelő:** della Rovere család
- **Pilaszterek:** Váltakozó széles és keskeny pilaszterközök, széles részeken ablakok
- **Külső:** kváderburkolat
- **Tagolás:** ritmusos, minden szinten
- **Földszint:** függőleges tagolás nélkül
- **Kapu:** kiugró, későbbi hozzáadás, nem Alberti terve alapján

San Francesco templom, Rimini

- **Megrendelő:** Sigismondo Malatesta
- **Funkció:** udvari templom, temetkezési hely

- **Átalakítás:** egy régebbi templom átalakítása
- **Főhomlokzat:** Leon Battista Alberti terve alapján
- **Építészeti elemek:**
  - Magas talapzaton féloszlopok
  - Félköríves árkádíves fülkék
  - Középső fülkében háromszög oromzatos kapu
  - Golyvázódó párkány és pilaszterek
- **Befejezetlenség:** a felső rész nincs befejezve
- **Belső tér:** egy nagy hajó, két oldalán mellékkápolnák
- **Szentély:** Alberti tervei alapján, félgömbkupola került volna a szentély elé (a korabeli éremábrázolás alapján), de nem megvalósult

San Andrea templom, Mantova

- **Megrendelő:** Gonzaga család
- **Jellemzők:**
  - Mellékhajók helyett mellékkápolnák
  - Egységes főhajó és kereszthajó
  - Négyezeti tér felett kupola
  - Hosszanti és centrális terek kombinációja
  - Stílus: Túlmutat a reneszánszon, új inspirációk az ókori római császárkori épületekből
  - Dongaboltozat mindenhol

Urbinoi hercegi palota

- **Építész:** Francesco Laurana
- **Jellemzők:** hercegi lakosztály díszerkélyekkel és lépcsőtornyokkal
- **Függőkert:** az emeleti szinten, az öt ablakos alacsonyabb fal mögött
- **Belső díszítés:** faragott kő főpárkány és kandalló, falakon sima vakolat, díszítés fali kárpitokkal
- **Kapcsolat:** Mátyás budai várbeli építkezéseivel szoros összefüggés

Piazza Venezia, Palazzo Venezia

- **Funkció:** Korábban Osztrák-Magyar Monarchia követsége
- **Építészeti elem:** Nagy kőkereszt osztású ablakok, Albertihez köthető

Metszet

- Schédel kronika színezett változat
- budai várhegy Pestre néző része
- bal oldalon paloták, jobb oldalon a polgárváros
- A paloták régészetiileg hitelesek, sok része ma is megvan
  - Pl: Zsigmond torony részei
  - Elrendezés: Bal oldalon paloták, jobb oldalon polgárváros
- Időszak: 1490 előtti állapot
- Építészeti elemek: Nem csak Mátyás, hanem Anjou és Luxemburgi Zsigmond korabeli épületek
- Ciszternák: Vakárkádívek mögött, fölöttük Mátyás függőkertje
- Művész: Antonio Bonfini

Maradványok

- **Megmaradt elemek:** ablakkeret, ajtókeret, peduccio, majolika, padló töredékek
- **Anyaghasználat:** magyar bányák vörösmárványa
- **Képi Információ:** sötét részek az eredeti, világosak a kiegészítés

Ulászló terem ablakai

- **Stílus:** belül gótikus, ablakok reneszánsz stílusúak
- **Kialakítás:** Benedict Ried által tervezett kőkeresztes ablakok
- **Inspiráció:** Budai ablakok
- **Kapcsolat:** Palazzo Verizzia ablakai a távoli rokonai

Mátyás és Beatrix portréja

- **Ábrázolás:** profilban, fehérmárványból
- **Helyszín:** Nemzeti Galéria, Szépművészeti Múzeum
- **Művész:** régebben milánói mesternek gondolták, lombardi mester, ma toszkán mesternek gondolják

Verocchio kút töredéke

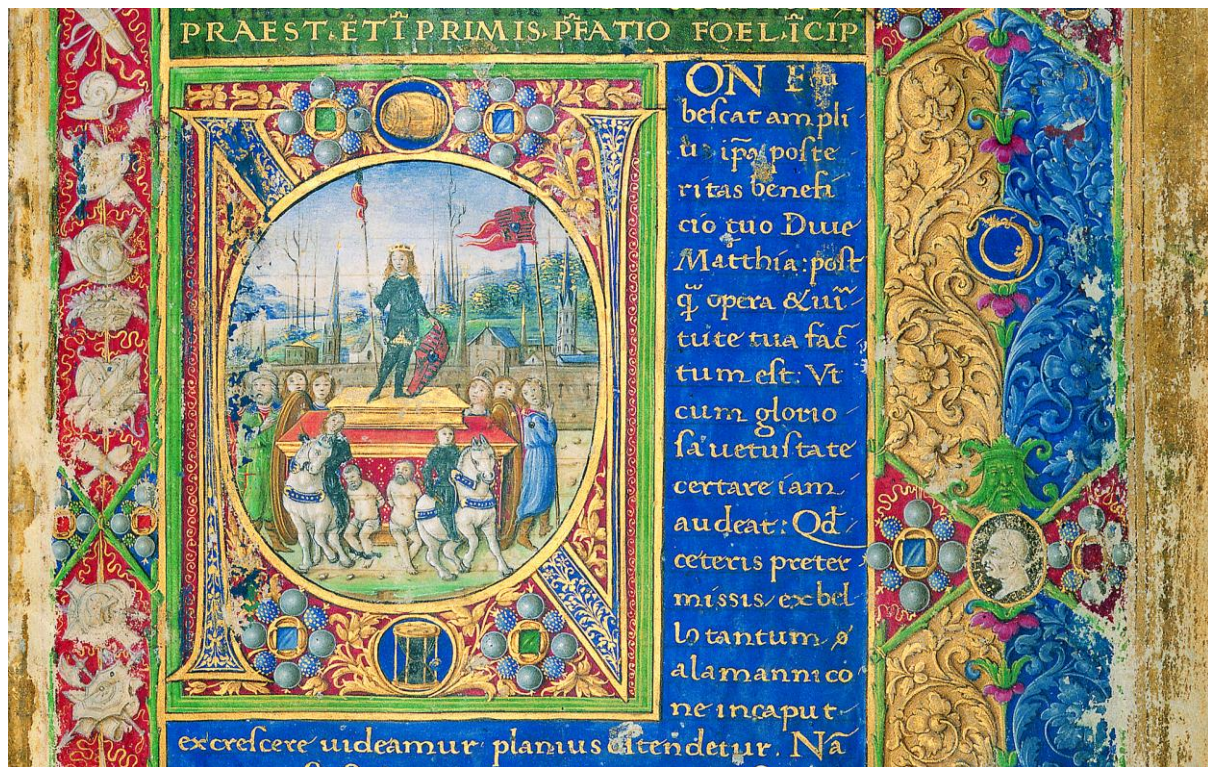
Peduccio töredékek

Giovanni Dalmata Szobrász

- **Diósgyőri Madonna**
  - **Anyag:** márvány
  - **Részletek:** oltár rész, három részes alkotás
  - **Központi ábrázolás:** Kagylós fülkében Madonna Jézussal
  - **Mellékábrázolások:** Szent Katalin, kerék attribútummal

Trogir, Szent János kápolna

- **Szobrok:** Giovanni Dalmata alkotásai

Corvinák

- **Corvin:** holló (Hunyadi család címerállata)
- **Miniatúrák:** címlapon, többségük firenzei
- **Krisztus sebei miniatúra:**
  - Mátyás imádkozik térdelve, Jézus sebeit mutatja
  - Dél német, gótikus stílus
- **Philosztratosz kódex:**
  - Bronztábla hatású szöveg, architektúra, fülke, domborművek
  - Fülke körül ötvösmű
- **Érmek:**
  - Egyik sem római: egyiken Mátyás császárként, másikon Marsyas
  - További Mátyás érmék a bőrkötéseken
  - Mátyás hajában babérkoszorú
- **Corvin János:**
  - Bécs elfoglalása, diadalszekéren
- **Mátyás impresa:**
  - Hordó, közepén Hunyadiak hollója
- **Mátyás és Beatrix trónon:**
  - Több alak megjelenik
  - Légy a képen (légy jelenléte távol tartja a többi legyet)

Visegrádi palota

- Herkules kút

QUATROCENTO FESTÉSZET

Gentile di Fabriano

- Gótikusnak mondható

Brancacci család kápolnája

- **Helyszín:** Karmeliták temploma kereszthajójához épült
- **Megrendelő:** Felice Brancacci
- **Festők:** Masaccio és Masolino
- **Eredeti állapot:** Bordás keresztboltozat
- **Tűzvész után:** Barokk újjáépítés, kápolna nagyrészt megmarad
- **Kápolna szentély falán:** Kétosztatú gótikus ablak
- **Művek:** Masaccio és Masolino munkái a pillérek mellett és a záradék falon
- **Masaccio:** Nem segéd, felosztott munka Masolinoval, befejezetlen (Filippino Lippi befejezi)
- **Innováció:** Masaccio újít, Masolino a gótikus hagyományt képviseli

- **Karrier:** Masolino kap jobb megbízást, Masaccio Rómába megy és ott hal meg
- **Alsó sáv téma:** Szent Péter, fenn Bűnbeesés és Kiűzetés jelenetekkel
- **Kompozíciók:**
  - **Bal oldal:** Masaccio nagy jelenetek, több fázis egyben
  - **Jobb oldal:** Masolino nagy kompozíciók, több fázissal
  - **Fent:** is egy nagy jelenet két fázissal
  - **Középen:** Maesta
  - **Alul:** Masaccio festett többet
- **Ablakbéllet:** Festett, de csak töredékek
- **Sarkokban:** szögletekben festett pilaszter is van
- **Jelenetek a bal oldali falon**
  - **Bűnbeesés:** Sötétkék háttér
  - **Szent Péter halottat támaszt fel:** babaház-szerű ábrázolás, házak, utcák, terek
  - **Szent Péter keresztel valakit:** végfalon ábrázolva
- **Diadalív alatti kompozíció**
  - **Szent Péter keresztre feszítése:** fejjel lefelé, meztelenül (Filippino Lippi befejezte be)
  - **Szent Péter alamizsnát oszt:** végfalon (Masaccio műve)
- **Jelenetek a bal oldali fal alsó sávjában**
  - **Kiűzetés a paradicsomból:** piros felhőn térdelő angyal mutatja kifelé az utat
  - **Adógaras története:** Két Szent Péterrel, valós arányokkal festett táj
  - **Szent Péter és Szent Pál börtönben:** háromszoros Péter ábrázolás, egyik trónol (San Pietro szobra)
  - **Szent Péter halottat támaszt fel:** háttal ábrázolva
  - **Szent Péter alamizsnát oszt:** jobb oldalon
- **Stílusjegyek**
  - **Drámai tekintetek:** tömör és fókuszáló előadásmód
  - **Glória:** mellékes elem, alig látszik
- **Ozori Pipó**
  - **Szerepe:** Zsigmond fontos embere
  - **Kápolna:** Székesfehérváron saját kápolna építése, első nem királyi származék temetkezési helye

Andrea del Castagno

- Filippo Scolari festi meg

Masolino művei

- **San Clemente templom, Szent Katalin kápolna**
  - Angyali üdvözet a kupola felett
  - Oldalfalakon Szent Katalin története
  - Bordás keresztboltozat süvegein is Masolino munkái
  - Szent Kristóf Jézussal a nyakában
- **Santa Maria Maggiore bazilika**
  - Aranyalapon Liberius pápa egy templom alapzatát kijelöli a hóban (augusztus 15, Nagyboldogasszony napja, ez csoda)
  - Felül Jézus és Mária mandorlában
  - Nem jellemző a plasztika
  - Finom, elegáns stílus, a gótika irányába mutató elemek

- **Santa Maria Novella templom**
  - **Santa Trinita oltár:** 1420-as évek
  - **Domonkos templom:** Magánmegrendelő temetkezése, szarkofág csontvázzal a freskó alsó részén
  - **Jézus keresztén:** Mögötte kazettás dongaboltozatos belső tér
  - **A keresztet az Atyaisten tartja:** Isten és Jézus feje között a Szentlélek galambja

- **Illuzionikus elemek:** Giotto vonásai
- **Pénzhiány:** Masaccio megfesti a szarkofagot, csontvázat, oltárt, Jézust, az épületet, minden illuzionikus elemet
- **Perspektíva:** Brunelleschi tanította meg Masaccionak, antikosabb stílus

Masaccio, Pisa, oltár

- **Töredékek:** csak részletek maradtak fenn
- **Keresztre feszítés:** korai mű, körülbelül 20 éves korában készült, valószínűleg felső részen helyezkedett el
- **Arany alap:** hagyományos aranyozott háttér
- **Alulnézet:** Mária és Szent János ábrázolása
- **Gloriák:** hagyományos, faragott glóriák
- **Poliptichon:** valószínűleg több részből álló oltárkép lehetett

Fra Angelico, San Marco domonkos kolostor templom

- **Támogató:** Cosimo de' Medici
- **Festett helyek:** Szerzetesi cellák és ebédlő
- **Stílusjegyek:**

- Szürkés rózsaszínes, egyszerű ruházat
- Vakolatba nyomott glória
- Felszentelt Mária térdelve fogadja az angyali üdvözlést
- Finom festés, kis perspektíva
- **Jelenetek:**
  - **Krisztus színeváltozása:** Jézus nagy méretben
  - **Angyali üdvözlések:** Több jelenetben
  - **Jézus a földön:** Szalmaágyon, Mária és Szent József, állatok a háttérben
  - **Angyali üdvözlés:** Díszes paradicsomi kertre nyíló csarnokban, Adam és Éva kiűzetése a háttérben
- **Díszítőelemek:**
  - Udvari gótika
  - Brunelleschi féle loggia a háttérben
  - Szemkontaktus a jelenetekben
- **Golgota ábrázolása:**
  - Sokféle szentekkel és emberkéekkel
  - Jézus kereszten, Szent Lőrinc, Domonkos rendi szentek
  - Kereten mondatszalagos felállók, gótikus szalagok
- **Paradicsom ábrázolása:**
  - Angyalok Domonkos rendi szenteket és üdvözülteket vezetnek

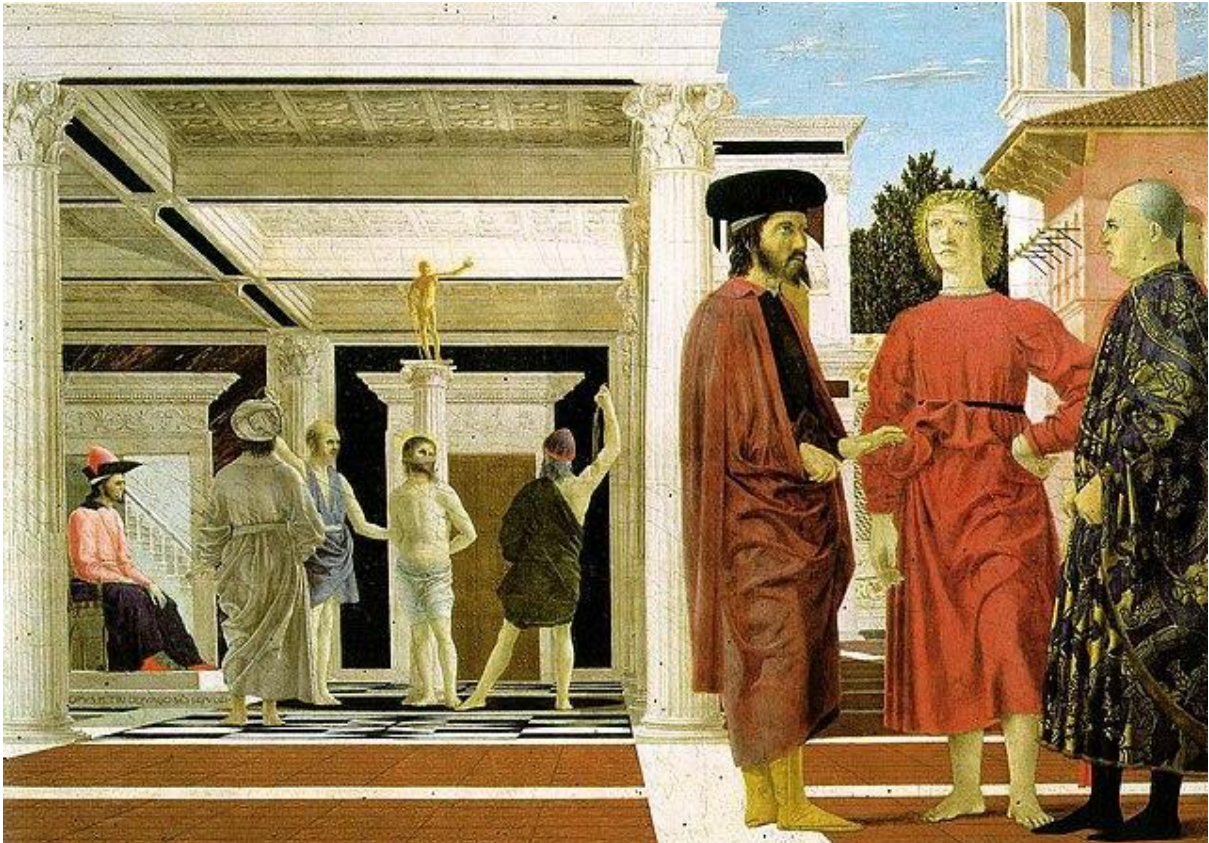
Piero della Francesca

- **Festői stílusa:** Giottoi hagyományokat követi
- **Megbízások:** Urbinói herceg, Federico da Montefeltro udvari festője volt

Madonna kis Jézussal és szentekkel

- **Urbinói herceg:** páncélban, féltérden, jobb alsó sarokban
- **Madonna:** trónoló középpontban, ölében alvó Jézus
- **Szentek:** Mária körül, balra Szent János
- **Angyalok:** háttérben
- **Építészeti tér:** templom szentélyét vagy centrális kápolnát idéző, pl. Esztergomi Bakócz kápolna
- **Monumentalizálás:** figurák és architektúra viszonya kiemelt, nem csak narratív elemek
- **Antikos részletképzés:** antikizáló elemek használata
- **Alakok:** szoborszerű, tömbszerű, nagy tömegű, rajzos és szobrászi stílusban, ruházatuk harmonikusan kezelve

Jézus ostorozása

- **Megbízó:** Urbinói herceg Federico da Montefeltro
- **Kettős kompozíció:**
  - **Csarnok mélyén:** oszlop, tetején bronzszobor
  - **Ostorozás:** oszlophoz kötött férfi, épp ostorozzák
  - **Trónuson ülő férfi:** bal oldalon, nézi az eseményeket
  - **Bronzszobor:** az oszlop tetején, ókori bálványra utal
- **Három figura jobb oldalon:**
  - **Közel a nézőhöz:** Mintha ugyanabban a térben lennének
  - **Ruházat:** Bal oldalon Jézus korabeli, jobb oldalon Francesca korabeli
  - **Középső figura:** lehet, hogy az urbinói herceg öccse, akit gonosz tanácsadók árultak el

Kettősportré pár, Uffizi

- **Ábrázolás:** házaspár portréja, hátoldal is festve, **Federico da Montefeltro és felesége**
- **Keretben:** egy közös keretben kiállítva
- **Hátoldal:**
  - **Férfi:** Páncélban, diadalkocsi és angyal koszorúval
  - **Feleség:** Diadalszekéren, unikornisok húzzák

- **Háttér:** Hegyes-dombos táj, gyér növényzet
- **Márvány táblák:** Antikva betűkkel, erényekre utalnak
- **Allegóriák:** Erenyek ábrázolása, kivéve az angyal (római császárokhoz kapcsolódó antik szokás)
- **Posztumusz:** A feleség már nem élt a festmény elkészültekor
- **Stílus:** Antikizáló elemekkel

Arezzoi ferences templom szentélykápolnája (San Francesco templom)

- **Alaprajz:** szögletes, egyenes hátfallal
- **Boltozat:** olasz gótika stílusában, eredeti állapotban
- **Festmények elrendezése:** három egymás feletti sávban, falakon átfordulva
- **Alsó zóna:** festett márvány lapok, fogrovatos, festett párkány
- **Téma:** szent Kereszt története
- **Csatajelenetek:**
  - **Bal oldal:** Nagy Konstantinus csatája
  - **Jobb oldal:** Hérakleitosz és Khoszroész csatája
- **Salamon és Sába:**
  - **Bal oldal:** találkozásuk jelenete
  - **Jobb oldal:** hídon felismerik a kereszt fáját Sába
- **Jobb fenti jelenet ami két fázisú:**
  - **Középen:** Hatalmas fa, Ádám almamagjából nőtt ki, ebből lesz a kereszt
  - **Ádám halála, és temetése**
  - **Éva sirat**

- **Ez alatt a Szent Kereszt megtalálása:**
  - **Háttér:** Jeruzsálem sziklás háttere előtt, várfalakkal védett város
- **Sába jelenete:**
  - **Oszlopos csarnok:** Salamon fogadja Sábát
  - **Híd:** Sába térdre borul, felismeri Ádám almáját
- **Záradékfal:**
  - **Bal lent:** angyali üdvözet
  - **Felette:** kereszt felállítása
  - **Mellette:** kereszt gerendájának kiemelése
  - **Alatta:** sátorban alvó figurák, katonák, angyal világítja meg (Nagy Konstantin álma)

Krisztus megkeresztelése

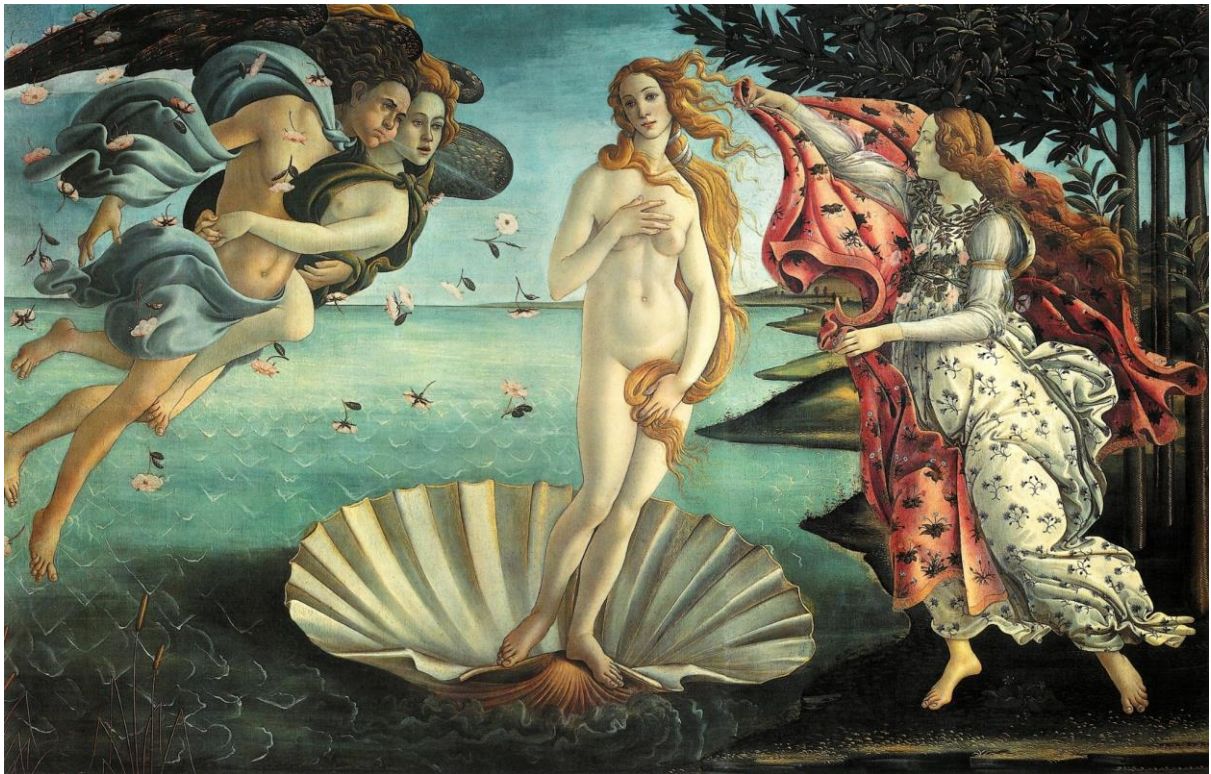
- **Fő elem:** Fa, két részre osztja a képet
- **Bal oldal:** Angyalok
- **Középen:** Krisztus a Jordán-folyóban
- **Háttér:** Rajzos, sfumato nélkül

Botticelli

- **Kapcsolat:** Cosimo de' Medici unokája, Lorenzo il Magnifico festője
- **Stílus:** rajzos elemek és festői ecsetkezelés ötvözete

Szép Giuliano portréja

- **Kapcsolat:** Lorenzo il Magnifico öccse
- **Kompozíció:** háromnegyedes nézet, érme a kezében
- **Érme:** Cosimo de' Medici érméje
- **Stílus:**
  - **Arc:** rajzos megoldás az arcvonásokra
  - **Haj és köpeny:** puha, festői ecsetkezelés

Vénusz születése

- **Áramlat:** Antik, a téma miatt
- **Inspiráció:** Lorenzo il Magnifico udvarában született irodalmi művek, Angelo Poliziano költeménye
- **Kompozíció:**
  - **Vénusz testtartása:** S vonalat alkot, gótikus örökség
  - **Tekintet:** balra
  - **Haj:** csigázódás ábrázolja a szelet

A tavasz születése

- **Inspiráció:** Poliziano költeménye
- **Téma:** Vénusz birodalmának bejárása, a "Vénusz születése" folytatása
- **Kompozíció:**
  - **Jobb oldal:** Flóra virágokat hint a talajra köpenyéből
  - **Bal oldal:** kontrasztos figura (Neptunusz) ágat tör le
  - **Középen:** három grácia
  - **Erdős-ligetes háttér:** üldözött nimfa szájából virágfüzér indul
- **Megbízó:** Lorenzo il Magnifico, Villa di Castello dolgozószobája számára

Pallasz Athéné megbünteti a kentaurt

- **Jelenet:** kentaur fájdalmasan hátrafordul, Athéné a hajánál fogva ragadja meg
- **Háttér:** sziklák és tengeri öböl
- **Motívum:** három egymásba illesztett gyémántos jel, Lorenzo il Magnifico utalás
- **Architektúra:** gótikus jellemzőkkel
- **Szél ábrázolása:** írott forrásokban szerepel, antikos elemként kezelték

Rágalom

- **Téma:** Apellész festményének tematikáját dolgozza fel
- **Jelenet:** Egy meztelen embert rágalmazva az uralkodó elé vonszolnak

- **Szoborfülkék:** nem antikos, hanem páncélos és ruhás alakok, középkori hatás

Vénusz és Mars

- **Ábrázolás:** nászajándék lehetett Szép Giuliano tervezett házasságához
- **Mars:** Szép Giulianoval azonosítják, alszik
- **Vénusz:** Figyeli Marst
- **Pániszkoszok:** Három megjelenik Mars szerszámaival, egy kagylókürtöt fog megfújni
- **Szimbólumok:**
  - **Dárda:** Férfiasság jelképe
  - **Kagylókürt:** Mars felébresztésére szolgál

Holofernész története

- **Jelenet:** Holofernész fejetlenül találtatik meg katonái által
- **Stílus:** felületek dekorativitásának hangsúlyozása, lombardi gótika jellemzői

Mózes történetábrázolás

- Sixtus kápolna kifestése, pápa rendelte 1420, a Mediciék jóvoltából kerültek ide a festők

A három királyok imádása

- **Medici család:** A jelenetet különösen kedvelték, saját kápolnájukban is szerepelt
- **Szereplők:** A Medici család tagjaival azonosíthatók
- **Botticelli:** A művész maga is megjelenik a festményen

Magyarországi vonatkozások

A négy kardinális erény ábrázolása

- **Helyszín:** Esztergomi palota
- **Történeti háttér:** Mátyás király halála után Beatrix királyné Esztergomba került, ahol saját udvart rendezett be.
- **Freskók:** Felmerült, hogy Botticelli festette, a négy kardinális erényt ábrázolják.
- **Jelentőség:** A freskók a reneszánsz művészet és a Mediciek támogatásának magyarországi megjelenését tükrözik.

Santa Trinita Templom, Cappella Sassetti, Ghirlandaio

- **Művész:** Domenico Ghirlandaio, Michelangelo festőmestere
- **Elhelyezkedés:** Kereszthajóból nyíló mellékkápolna
- **Funkció:** Családi kápolna és temetkezési hely
- **Dekoráció:** Freskókkal díszített, Sassetti család által finanszírozott
- **Eredeti tervek:** Santa Maria Novella templom szentélykápolnája
- **Megbízó:** Francesco Sassetti, Szent Ferenc életét ábrázoló ikonográfiai program
- **Főoltár:** Háromkirályok imádása
- **Kápolna jellege:** Egyterű, gótikus, Sassetti címerrel
- **Festés:** Fatáblára, pásztorok imádása és háromkirályok
- **Síremlékek:** Oldalfalakon, szarkofágok dombormű jelleggel
- **Ferences jelenetek:** Boltsüvegeken szibilla figurák, erények ábrázolása
- **Szembefal:** Pápa és ferencesek, Firenzei épületekkel a háttérben, quattrocento kortársak ábrázolása

- **Szent Ferenc csodatételei:** Oldalfalakon
- **Szent Ferenc halála:** Sassetti szarkofágja felett, rómaiias domborművek
- **Oltár feletti freskó:** Szent Ferenc feltámaszt egy gyermeket
- **Oltárkép:** Medici család ötlete alapján
- **Lábazat:** Márványtábla festés

Lovas emlék

- **Elhelyezkedés:** Firenzei Székesegyház oldalfalán
- **Ábrázolás:** Konzolokra emelt szarkofágon lovasszobor
- **Illúzió:** Kő emlék, mintha patinás bronz lenne
- **Paolo Ucello:** Giovanni Acuto
- **Andrea del Castagno:** Niccolo de Tollentino

Perugino

- **Kapcsolat:** Raffaello mestere

Madonna kis Jézussal

- **Jellemzők:** Álmodozó, stilizált arcok

Sixtus-kápolna:

- **Építészet:**
  - **Capella Maior:** magánkápolna.
  - **Építész:** Giovanni Dolci.
  - **Struktúra:** Egy hajós, dongaboltozatos.
  - **Ablakok:** Északi és déli oldalon ablaksorok.
  - **Alapító:** IV. Sixtus pápa.
- **Díszítés:**
  - **Melozzo da Forlì:** Festmények, Della Rovere család ábrázolása.
  - **Címernövény:** kettős, egymáson áthorgoló növény makkokkal.
  - **Freskók:** alsó sávban nem Michelangelo művei.
  - **Aranycsillagok:** plasztikus, oltárfalon is.
- **Belső Tér:**
  - **Osztás:** kápolna belsejét rekesztő két részre osztja.
  - **Angyalkórus:** csatlakoztatva.

- **Festők:** Giovanni Fiore és Giovanni Dalmata.
- **Függöny motívum:** Sixtus kezdőbetűjével, ma is megvan.
- **Kárpitok:**
  - **Raffaello:** tervezéssel való megbízása, kápolna ünnepi állapotának része.
- **Freskók:**
  - **Jelenetek:** mindkét falon 6-6 jelenet, festett pilaszterekkel elválasztva.
  - **Témák:** Dél - Ószövetség, Észak - Újszövetség.
- **Mózes Jelenetek:**
  - **Festő:** Botticelli.
  - **Ábrázolás:** Mózes sárga ruhában, zöld köpenyben, hétszer szerepel.
  - **Kút Jelenet:** Mózes segít bárányokat itatni.
  - **Menekülés:** harci jelenet után Mózes elmenekül a pusztába.
  - **Istennel Találkozás:** saruit leveszi, égő csipkebokornál.
  - **Egyiptomi Kivonulás:** nagy tömeg élén a völgyben.
  - **Kórék Büntetése:** Mózes Isten büntetését kéri, Áron ábrázolása.
- **Krisztus Jelenetek:**
  - **Megkeresztelés:** Perugino műve, Jézus és Keresztelő Szent János a folyóban.
  - **Tanítások:** Szent János balról, hegyi beszéd jobbról.
  - **Atyaisten:** háromnegyed/fél alakban, angyalokkal száll alá.
- **Botticelli:**
  - **Betegek Tisztító Áldozata:** égőáldozati oltárra utalás, Jézus megkísértése.
- **Ghirlandaio:**
  - **Apostolok Hívása:** Péter és András, csodálatos halászat.
  - **Csoportportré:** Kortársak ábrázolása, sfumato technika.
- **Perugino:**
  - **Kulcsok Átadása:** Jézus és Szent Péter, centrális épület, diadalívek.